

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ปัจจุบันวิทยาการด้านวิทยาศาสตร์ได้เจริญรุดหน้าไปอย่างมากมาจนเป็นเหตุให้แต่ละสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และความใกล้ชิดในสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนานปีการบางอย่างรวดเร็วจนทำให้เกิดปัญหาการปรับตัว ปัญหาการขัดแย้งในเรื่องความคิดเห็นและความรู้สึก นับวันจะมีมากขึ้นเป็นลำดับ หลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนที่มีบทบาทสำคัญและเกี่ยวข้องของมาวิชาหนึ่งคือวิชาสังคมศึกษา ดังจะเห็นได้จากเนื้อหาซึ่งเน้นถึงความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย รู้จักรับผิดชอบ เคารพกฎหมาย ตลอดจนมีมนุษยสัมพันธ์ที่¹ ในด้านความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาในหลักสูตรเก่า พ.ศ. 2503 และหลักสูตรใหม่ที่จะออกใน พ.ศ. 2521 ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ให้นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางด้านธรรมชาติและทางสังคม เพื่อปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ให้มีชีวิตที่สงบสุข เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ²

¹John Jerolimek, Social Studies in Elementary Education, (New York: The Macmillan Company, 1967), p. 5.

²กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา 2521 (พระนคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2519) หน้า 60.

ถ้าพิจารณาคุณภาพของการศึกษาในปัจจุบัน ตลอดจนสภาพจิตใจของคนทั่ว ๆ ไปซึ่งรวมทั้งคนที่อยู่ในสังคมขณะนี้ จะเห็นว่าการศึกษามีได้ช่วยให้คนส่วนใหญ่เป็นคนที่สมบูรณ์ขึ้นเท่าที่ควร³ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับภาวะแวดล้อมซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่จะปล่อยปะละเลยไม่ได้⁴ การศึกษาย่อมเกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์เกี่ยวกับจิตใจการอบรมคนให้มีทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนมีพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถยานั้นเป็นของยาก และเป็นงานที่ซับซ้อน เพราะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนย่อมมีองค์ประกอบหลายอย่าง เป็นเครื่องกำหนดซึ่งนอกจากการศึกษาแล้วยังมีสภาพแวดล้อมทางครอบครัว เศรษฐกิจ ศาสนาและสังคมเข้ามาแทรก อย่างไรก็ตามหนทางที่จะช่วยให้คนในสังคมมีการทำดีคนน้อยลงมองเห็นคุณค่า และทัศนคติที่ดีก็คงจะพอมืออยู่บ้าง⁵ โดยการปลูกฝังศีลธรรม จรรยา หรือโนธรรมอันประกอยด้วยหลักใหญ่ 3 ประการ คือ บ้าน โรงเรียน และสังคม ถ้าเด็กอยู่ในบ้านที่ขาดการเอาใจใส่ดูแลและอยู่ในสังคมที่ยิ่งเหิงมีแต่การแก่งแย่งชิงดีกัน อนาคตของเด็กคงไม่แจ่มใสสัก คั้งนั้นสิ่งที่พอจะช่วยเหลือได้คือ โรงเรียน ซึ่งถึงแม้จะเป็นเพียง 1 ใน 3 ก็สามารที่จะช่วยได้มาก (ลาวัญญ์ วิทยาอุทพิกุล)⁶ ยังได้กล่าวเสริมอีกว่า การแก้ไขพฤติกรรมนั้นต้องทำความคุ้นไปกับสภาพแวดล้อมตลอดจนต้องพัฒนาทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้นด้วย องค์การที่จะทำหน้าที่เช่นนี้มี

³ลาวัญญ์ วิทยาอุทพิกุล, "แนวคิดในการนำการศึกษาเกี่ยวกับภาวะแวดล้อมมาสอนในวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา," วารสารครูศาสตร์, 6(กรกฎาคม - สิงหาคม, 2519), 76.

⁴ควีน ชาวหนู, "หน่วยการสอนสังคมศึกษาเพื่อปลูกฝังค่านิยมให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516) หน้า 11.

⁵เรื่องเดียวกัน.

⁶ลาวัญญ์ วิทยาอุทพิกุล, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

หลายฝ่ายด้วยกัน ที่สำคัญได้แก่สถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะระดับประถมและมัธยมศึกษา

โรงเรียน สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และตัวครูผู้สอน มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมและมีโนธรรม⁷ การปลูกฝังควรทำตั้งแต่ในเยาว์วัยหรือในระดับประถมศึกษา เพราะจิตใจเด็กยังละเอียดอ่อนมีกายและยังเป็นพื้นฐานที่ดีคือไปเมื่อโตขึ้น การปลูกฝังความมีมีโนธรรมหรือการสอนศีลธรรมจรรยาอันมีข้อเสนอแนะเฉพาะเนื้อหาโดยวิธีการบรรยายเพียงอย่างเดียว (หรือสอนไปอย่างไร้จุดหมายหรือสอนเพียงครั้งเดียวแล้วเลิกซึ่งจะไม่เกิดผลกับตัวเด็ก

การสอนให้นักเรียนมีคุณธรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้เด็กมีพลัง มีโนธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นในระบอบสังคมปัจจุบันซึ่งกำลังก้าวหน้าไปสู่สังคมแบบอุตสาหกรรม เป็นระบบการสอนที่ทำได้ค่อนข้างยากดังที่กล่าวมาแล้วในช่วงต้นว่า เป็นงานที่เกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นงานที่ซับซ้อนและเข้าใจยาก แม้ว่าวิชานี้จะได้มีการสอนกันมานานแล้วก็ตาม แต่ทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของคนในปัจจุบันได้สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของระบบการสอนซึ่งตามหลักจิตวิทยากล่าวถึง⁸ การสอนที่ได้ผลและถูกต้องตามจุดหมายที่แท้จริงจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ค่านิยม ทัศนคติในทางที่สังคมปรารถนา และรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต นำความรู้ ความเข้าใจมาช่วยแก้ปัญหาและเสริมสร้างชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น โดยกลมกลืนกับธรรมชาติ แต่การสอนของครูส่วนใหญ่⁹ มักจะมุ่งในแง่ที่ว่าพยายามสอนให้ทันตามที่กำหนดไว้

⁷ เปลื้อง ณ นคร, "จิตวิทยาสังคม," วิทยาสาร, 27(กุมภาพันธ์, 2516), 15.

⁸ ชัยพร วิชาวุธ, "พัฒนาการใหม่ในวิชาจิตวิทยาการเรียนและการจำ," ศูนย์ศึกษา, (มกราคม - กันยายน, 2519), 90.

⁹ รายงานของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม (พระนคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2517), หน้า 152.

ในหลักสูตร รวมทั้งการวัดผลมักจะวัดในแง่ความจำค่านเนื้อหา ในบางกรณีจุดมุ่งหมายและการวัดผลไม่สู้จะสอดคล้องกันเท่าใดนัก¹⁰ ดังเช่น ครูตั้งจุดมุ่งหมายว่าให้เด็กเป็นคนมีเมตตา แต่ขณะเดียวกัน เมื่อถึงเวลาวัดผลกลับดูที่คะแนนสอนแต่เพียงอย่างเดียว เด็กบางคนอาจเป็น คนใจร้ายชอบรังแกสัตว์ แต่มักจะได้คะแนนดีเมื่อเวลาสอบ และจากการวิจัยของ กมล อุดลยพันธ์¹¹ ยังได้สำรวจอีกว่าเด็กสนใจศีลธรรมน้อยมาก เมื่อเทียบกับวิชาอื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะเนื้อหาและแบบเรียนที่ค่อนข้างล้าสมัย ตัวอย่างในแบบเรียน เป็นตัวอย่างที่เป็นไปไม่ได้ ในชีวิตจริง

ในด้านเกี่ยวกับตัวครูผู้สอนและการจัดเตรียมการสอน กิจกรรมและการใช้อุปกรณ์ ของครูซึ่งจะมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้ ตลอดจนการปรับพฤติกรรมของตน ให้ดีขึ้น หรือเลวลง ย่อมขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและกลวิธีที่ครูจะนำมาใช้ ตลอดจนวัตถุประสงค์ ในการสอนของครูที่จะตั้งขึ้น การสอนแบบบรรยายตามเนื้อหาเพียงอย่างเดียวไม่ได้ช่วยอะไร เด็กมากนัก¹² เพราะการสอนศีลธรรมเป็นการสอนเรื่องของนามธรรมที่รวมเอาการปลูกฝัง ชาติเกลาคความประพฤตินิสัยใจคอของนักเรียนเข้าไว้ด้วยกัน การสอนศีลธรรมจึงมิได้มุ่งหมาย

¹⁰ เพ็ญจันทร์ ภูประเสริฐ, "การสอนศีลธรรมในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512), หน้า 60 - 61.

¹¹ กมล อุดลยพันธ์, "การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและ ศีลธรรมในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง" (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 7 - 8

¹² สาโรช บัวศรี, "คตินิยมและแนวทางการศึกษาของไทยในอนาคต," รายงานการประชุมทางวิชาการครั้งที่ 3 (พระนคร: กรมสามัญศึกษา, 2512), หน้า 35.

จะให้เด็กเรียนรู้และเข้าใจหลักธรรมแต่เพียงอย่างเดียว แต่มุ่งหมายให้นักเรียนนำเอาความรู้และความเข้าใจนั้นมาเปลี่ยนแปลงมาปรับปรุงนิสัยใจคอและความประพฤติให้ดีขึ้น มีคุณธรรมสูงขึ้นตามบทเรียนและชั้นเรียน ครูจึงมีบทบาทสำคัญที่จะเป็นกลไกให้นักเรียนมีค่านิยมที่ดี อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนในอดีตจนถึงปัจจุบันได้แสดงให้เห็นว่าการสอนของครูมุ่งจะถ่ายทอดความรู้แต่เพียงอย่างเดียว โดยมิได้สอนให้เด็กคิดหรือค้นคว้าหาความรู้จนเป็นนิสัย ดังที่ อคุลย์ วิเชียร เจริญ¹³ ได้กล่าวถึงในระบบการศึกษาของไทยว่า ครูเป็นสรรณะ เป็นที่เคารพนับถือ และนำเกรงขามของลูกศิษย์ ซึ่งแม้ในตัวของมันเองจะไม่เป็นการเสียหายอะไร แต่ผลของระบบนี้กล่าวคือ การที่นักเรียนเห็นว่าและถือว่า ครูเป็นที่มาแห่งความรู้อันเป็นที่สุดนั้นเป็นสิ่งที่น่าวิตก การศึกษาแบบที่ครูเป็นผู้สอนให้ทุกสิ่งทุกอย่าง และครูเป็นผู้สั่งอยู่ตลอดเวลาแม้ว่าจะสอนง่าย แต่ในขณะที่เดียวกันทำให้เด็กเบื่อง่าย เมื่อผ่านบทเรียนไปแล้วเด็กก็อาจลืมได้ง่าย เพราะเด็กไม่ได้ทำไม่ได้คิดอันทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาศีลธรรม นอธจกัณฐ์ ชัยยงค์ พรหมวงศ์¹⁴ ได้กล่าวถึงการศึกษาแบบนี้ว่าเป็นการไม่พัฒนาบุคลิกภาพ ไม่ส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก เด็กไม่มีโอกาสที่จะคิดหรือมีความเป็นตัวของตัวเอง เพราะเด็กจะเคยชินกับการเชื่อฟังคำสั่ง ซึ่งจะมีใช้เตรียมเด็กเพื่อเป็นพลเมืองดีของชาติในระบอบประชาธิปไตย แต่อาจเป็นการเตรียมเด็กไปสู่ระบอบเผด็จการมากกว่า เพราะต้องเชื่อฟังคำสั่งรัฐบาล หรือผู้นำแต่เพียงอย่างเดียว อันเป็นการจำกัดความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก

¹³ อคุลย์ วิเชียร เจริญ, "ปัญหาการศึกษาและวิชาการของไทย," ศูนย์ศึกษา,

(กรกฎาคม - สิงหาคม, 2514), 3.

¹⁴ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, "ศูนย์การเรียนรู้ใหม่สำหรับการปฏิรูประบบห้องเรียน,"

วารสารครูอาสาสมัคร, 6 - 7 (ตุลาคม 2516 - มกราคม, 2517), 54.

ปัญหาในด้านการเรียนการสอนเหล่านี้จะได้มีการนำมาพิจารณาปรับปรุงแนวทางการเรียนการสอนสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ¹⁵ที่จะสามารถทำให้ผู้เรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมได้ ซึ่งถือว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการเรียนรู้อย่างแท้จริง ดังได้ทราบกันดีอยู่แล้วว่าวิชาศีลธรรมค่อนข้างเป็นนามธรรม การสอนให้ใคร่ครวญเป็นต้องมุ่งในเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ¹⁵ ฉันทนา ภาคบงกช ไกล่ลาวไว้ว่า¹⁵ ทัศนคติจะเปลี่ยนแปลงได้ต้องเนื่องมาจากอารมณ์ การพัฒนาทัศนคติ จะนำไปสู่การปรับปรุงพฤติกรรมให้เป็นไป ความความประสงค์ การสอนสังคมศึกษาให้มีคุณธรรมและมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นผู้สอนจะต้องเน้นถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการค้นพบด้วยตัวเอง ซึ่งรวมทั้งการแก้ปัญหาและการค้นคว้าข้อมูล ครูเป็นเพียงผู้แนะนำซึ่งจะเป็นวิธีการที่จะให้เด็กได้รู้จักช่วยตนเอง เมื่อเรียนจบไปแล้วก็ยังคิดที่จะแสวงหาความรู้จนคิดเป็นนิสัย อันจะเป็นผลให้เกิดความเจริญให้กับตนเอง และชาติบ้านเมือง การทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม เป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งที่ใช้อยู่เสมอในวิชาสังคมศึกษา แชนเดอร์สัน (Handerson)¹⁶ ไกล่ลาวถึงการสอนด้วยวิธีทำงานเป็นกลุ่มว่า เป็นการช่วยให้เด็กเห็นและค้นพบ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการช่วยพัฒนาความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้เรียนจะได้เรียนรู้คิดสื่อสารกับคนในกลุ่มเป็นการสนองความต้องการอันหนึ่งซึ่งตามหลักจิตวิทยาได้สนับสนุนและกล่าวว่าทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่น และมีความมั่นคงทางจิตใจ เหมือนกับทำงานอยู่ในครอบครัวของตน เพราะได้มีเพื่อนที่เข้าใจ

¹⁵ ฉันทนา ภาคบงกช, "การสอนสังคมศึกษา เรื่องหน่วยวันสำคัญของชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 5.

¹⁶ George Handerson, Human Relations From Theory and Practice, (Oklahoma : The Macmillan Compary, 1967), p. 5.

ร่วมความคิด ร่วมทุกข์ ร่วมสุขด้วยกัน ซิมบาร์โด (Zimbardo)¹⁷ ได้กล่าวถึง การสอนแบบนี้ว่า กลุ่มจะเป็นเครื่องมือในการสอนอย่างหนึ่งที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านทัศนคติ และพฤติกรรม เพื่อที่จะให้คนเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ซึ่งถ้าทำอะไรที่แตกต่างไปจากกลุ่มและเพื่อนไม่ยอมรับ เป็นสิ่งที่เคียด ๆ กลัวมาก

เนื่องจากอิทธิพลของกลุ่มมีประโยชน์มากในการเรียนการสอน ถ้าครูได้รู้จักการ นำมาใช้ได้อย่างถูกวิธี การเรียนเป็นกลุ่มจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ร่วมกันกับบุคคลในกลุ่ม วิธีการเรียนเป็นกลุ่มจะช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน สามารถร่วมกันแก้ปัญหา รู้จักการทำงานอย่างมีระบบแบบแผน รู้จักการวางแผนงานร่วมกัน รู้จักวิธีการสื่อสาร การใช้คำพูดที่เหมาะสมในการทำงาน พยายามที่จะเข้าใจตนเองและผู้อื่น รู้จักทำตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม และมีใจกว้างพอที่จะยอมรับผู้อื่น นอกจากนี้กระบวนการเรียนการสอน แบบกระบวนการกลุ่ม ยังเน้นถึงการให้ข้อคิดชมผลงานของแต่ละคน เพื่อที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น โดยเฉพาะในค่านิยม ทุกคนจะได้มีอิสระเสรีในการตัดสินใจโดยใช้เหตุผลของตน¹⁸

การสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์นี้ ผู้วิจัยคิดว่าจะ เป็นวิธีการที่ดีในการสอน สังคมศึกษา เพราะมีจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกัน กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์จะช่วยฝึกทักษะทาง สังคมให้นักเรียนได้รู้จักคนควาคานเนื้อหาวิชาการและเสริมสร้างการทำงานร่วมกัน อยู่ร่วมกัน โดยสันติ เข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น เด็กสามารถนำทักษะของการทำงานกลุ่มไปประยุกต์ ในวิชาการต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เป็นต้น

¹⁷ Phillip Zimbardo and Ebbble B. Ebbesen, Influencing Attitudes and Changing Behavior, (Wesley : Adderson, 1969),p.20.

¹⁸ ทิศนา แชนมณี, เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่องการทำงานกลุ่ม ประจำวันที่ 6 - 9 ม.ค. 2519 (พระนคร. สภาภาษาชาติไทย โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์, 2519); (เอกสารอัครสำเนา)

ผู้วิจัยได้ทดลองนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาประยุกต์สอนวิชาศีลธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเป็นการฝึกนักเรียนในการทำงานควยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ทั้งในวัยเด็ก และคาดหวังว่าการค้นคว้าทดลองครั้งนี้จะช่วยให้ครูผู้สอนสังคมศึกษา ได้มีวิธีการสอนแบบใหม่ที่มีคุณภาพที่จะช่วยให้เด็กมีคุณธรรม เสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดี อันเป็นการปูพื้นฐานการเตรียมตัวเป็นพลเมืองที่ดีต่อไปในอนาคต

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อนำทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาประยุกต์สอนวิชาศีลธรรมหน่วย "คุณธรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย" สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์)
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการสอนโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีการสอนแบบธรรมดา

แบบธรรมดา

สมมติฐานของการวิจัย

เมื่อสอนศีลธรรมด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์แล้ว นักเรียนจะมีพัฒนาการทางสัมฤทธิ์ผลด้านการเรียนสูงขึ้นและมีทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบธรรมดา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การสอนศีลธรรมโดยวิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสอนคุณธรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัยเฉพาะเรื่องบางเรื่อง ได้แก่ เรื่องความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ ความอดุสาหะ ความกลัวและละอายต่อบาป และความมีอบอ้อมอารี เพื่อ

2. แบบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนที่ใช้ในการสอบก่อน (Pre - test) และสอบหลัง (Post - test) การเรียนด้วยวิธีสอนทั้งสองแบบ ได้รับความเที่ยง (Reliability) และความตรงทางค่านเนื้อหา (Content Validity) เป็นเกณฑ์สำคัญ

3. แบบวัดทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ที่ใช้ในการสอบก่อน (Pre- test) และสอบหลัง (Post - test) ของการเรียนด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์นั้น เป็นแบบวัดทัศนคติที่สร้างขึ้นโดย ฉันทนา ภาคบงกช ซึ่งได้นำมาหาความเที่ยง (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่างประชากร

4. นักเรียนที่ใช้ในการทดสอบเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2519 โรงเรียนสาขิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ตั้งอยู่ที่ซอยจุฬาลงกรณ์ 3 ตำบลวังใหม่ อำเภอปทุมวัน กรุงเทพมหานคร นักเรียนที่ใช้ในการทดลองมีจำนวน 2 ห้องเรียน โดยการจับคู่ทั้งหมด 30 คู่ ชาย 16 คู่ หญิง 14 คู่

5. การจับคู่ โดยยึดหลัก เพศ อายุ และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของปีการศึกษา 2518 เป็นเกณฑ์สำคัญ

6. นักเรียน 2 ห้องเรียน ได้กำหนดให้ห้องหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลอง และอีกห้องหนึ่ง เป็นกลุ่มควบคุม

7. นักเรียนกลุ่มทดลองทำการสอนโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ห้องกลุ่มควบคุมสอนโดยวิธีธรรมดา ทั้ง 2 กลุ่ม สอนโดยผู้วิจัย

8. ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพัฒนาการทางค่านิยมและทัศนคติของผู้เรียนโดยไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนองค์ประกอบอื่น ๆ ของนักเรียน แต่จะคำนึงถึง เฉพาะระดับสติปัญญาจากผลการสอบก่อนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาความหมายและวิธีการของทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
2. สรุปความหมายและวิธีดำเนินการของทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และ

วิธีการสอนแบบธรรมชาติ

3. ศึกษาหลักสูตร โครงการสอน รวบรวมหนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษา ระดับประถมศึกษาตอนปลายใช้เป็นแนวทางในการที่จะสร้างหน่วยการสอนที่จะใช้ในการวิจัย
4. สร้างหน่วยการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้น 1 หน่วย เพื่อทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการที่จะสร้างหน่วยการสอนที่จะใช้ในการวิจัย

5. สร้างหน่วยการสอนวิชาศีลธรรมหน่วย "คุณธรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย" ชั้น 5 หน่วย เพื่อทดลองสอนภาคสนาม

6. เลือกตัวอย่างประชากร ตัวอย่างประชากรที่เลือกได้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) ปีการศึกษา 2519 ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง การแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรนี้ใช้วิธีหาค่าความสัมพันธ์เป็นคู่ ๆ (Match by pair) โดยถือเกณฑ์ เพศ อายุ ของนักเรียนและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนในปีการศึกษา 2518 เป็นสิ่งสำคัญ ได้จำนวนนักเรียนทั้งหมด 30 คู่ เป็นชาย 16 คู่ หญิง 14 คู่

7. สร้างและเลือกแบบสอบถาม พร้อมทั้งหาประสิทธิภาพของแบบสอบถามที่จะใช้ในการวัดผลการวิจัยครั้งนี้

7.1 สร้างแบบสอบถามสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเพื่อใช้ในการทดสอบนักเรียนก่อนและหลังการเรียนแล้วหาค่าความยาก อำนาจจำแนกและความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตร Kuder Richardson 21¹⁹

¹⁹Henry E. Garette, Statistics in Psychology and Education (New York: Longmans, Green and Co., 1961), p. 341.

7.2 เลือกแบบวัดทัศนคติที่ใช้ในการวิจัย แบบวัดทัศนคติที่เลือกมาเป็นแบบของ ฌันทนา ภาคบงกช ซึ่งสร้างเมื่อปี 2517 ผู้วิจัยได้นำแบบวัดนี้มาหาความเที่ยง (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้สูตร Hoyt's Analysis of Variance²⁰

8. ทดลองใช้หน่วยการสอนกับกลุ่มตัวอย่างประชากรโดยใช้แบบวัดทัศนคติและแบบสอบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสอบก่อนและหลังการเรียน นักเรียนกลุ่มทดลองได้เรียนวิชาสังคมศึกษาค้นคว้าวิธีการกลุ่มสัมพันธ์ และกลุ่มควบคุมเรียนวิชาสังคมศึกษาค้นคว้าวิธีธรรมดา ทั้ง 2 กลุ่ม สอนโดยผู้วิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสอนเป็นเวลา 6 สัปดาห์ติดต่อกัน

9. รวบรวมข้อมูลจากผลการสอบก่อนและหลังการเรียนวิชาสังคมศึกษาค้นคว้าวิธีการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีธรรมดาของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ผู้วิจัยนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t

10. หลังจากได้ทดสอบครั้งแรกแล้วประมาณ 1 เดือน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน และแบบวัดทัศนคติตามมโนชนสัมพันธ์ชุดเดิม ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 2 กลุ่ม ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

11. รวบรวมข้อมูลจากผลการสอบครั้งสุดท้ายของทั้ง 2 กลุ่ม แล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t

12. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล และให้ข้อเสนอแนะ

²⁰ Robert L. Thorndike, Education Measurement,

(Washington D.C. : American Council on Education, 1961),

pp. 951 - 953.

ความจำกัของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความจำกัที่อาจทำให้ผลของการวิจัยคลาดเคลื่อนไปบ้างคือ

1. เนื่องจากช่วงเวลาที่ทำการศึกษาสั้นเกินไป ทางโรงเรียนมีกิจกรรมนักเรียนที่ทำให้เด็กเข้ามาเรียนในชั่วโมงชากกว่ากำหนด และต้องเร่งสอนให้เสร็จภายในชั่วโมงเพราะมีวิชาอื่นจะต้องสอนต่อไป
2. วิชาสังคมศึกษา หน่วย คุณธรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย เป็นวิชาที่ต้องสอนซ้ำ ซ้ำ ทวน มาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาตอนต้น จนถึงชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ในขณะที่เดียวกัน อาจารย์ประจำชั้นไคอบรมสั่งสอนนักเรียนอยู่เสมอ สิ่งนี้อาจมีอิทธิพลทำให้นักเรียนสามารถทำคะแนนสอบก่อนไคก่อนข้างสูง ซึ่งทำให้คะแนนพัฒนาการที่ไครับค่อนข้างน้อย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะไครับ

1. เป็นการส่งเสริมการสอนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์
2. เป็นแนวทางในการวิจัยค้นคว้าเพื่อปรับปรุงการสอนในระดับประถมศึกษาให้ไค

ผลไค

3. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ไครับมาใช้ในชีวิตประจำวัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำจำกัดความ

การสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์²¹ (The Group Process Method) หมายถึงการ เรียนการสอนที่สภาพห้องเรียน บทบาทของครู บทบาทของนักเรียน และกิจกรรมการเรียนการสอน ยึดหลักให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง โดยให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น โดยใช้วิธีวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียนซึ่งเกิดขึ้นในการเรียนเป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้ (สำหรับรายละเอียด ดูที่หน้า 22)

ขั้นตอนการเรียนการสอนแบบนี้มีดังนี้

1. ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำเป็นกลุ่ม โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมเพื่อจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์
2. วิเคราะห์พฤติกรรม ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทุกคนแสดงความรู้สึกต่อกิจกรรมนั้น ครูและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์
3. วิเคราะห์เนื้อหา ครูและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ค่านี้ออก
4. ประยุกต์ใช้ ให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

การสอนด้วยวิธีการธรรมดา²² (Ordinary Method) หมายถึงวิธีการสอนที่ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

²¹ ยาวพา เคชะคุปต์, "ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 157 - 158.

²² Carter V. Good, Dictionary of Education, (2 ed., New York : Mc. Graw - Hill Book Company Inc., p. 552.

1. ครูให้คำบรรยาย โดยใช้อุปกรณ์และสาธิตประกอบ
2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายซักถามปัญหา
3. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุป โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น ให้นักเรียนอ่านแผนภูมิ หรือเรียกเด็กตอบคำถาม แล้วให้นักเรียนจดแผนภูมิ

ความแตกต่าง ระหว่างการสอนที่ลัทธิธรรม ด้วยวิธีธรรมคาและวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

1. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอนด้วยวิธีกลุ่มสัมพันธ์มากกว่าการสอนด้วยวิธีธรรมคา
2. กิจกรรมที่ทำในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีส่วนสัมพันธ์ทำให้เกิดอารมณ์มากกว่ากิจกรรมในกระบวนการสอนแบบธรรมคา
3. กิจกรรมที่ทำในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบสิ่งที่เรียนด้วยตนเอง
4. กิจกรรมที่ทำในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ทำให้เกิดปฏิกริยาสนองตอบซึ่งกันและกันระหว่างตัวนักเรียนกับนักเรียนมากกว่าการสอนด้วยวิธีธรรมคา
5. การสอนด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีการวิเคราะห์พฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างที่เรียน ในขณะที่การสอนแบบธรรมคาไม่มีการวิเคราะห์พฤติกรรมนั้น
6. เกี่ยวกับตัวครู ในกระบวนการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางเขารวมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง แต่ในวิธีการสอนแบบธรรมคาครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน

ทัศนคติ²³ (Attitude) หมายถึงความคล้อยตามและพร้อมที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยเฉพาะ

²³ ฉันทนา ภาคบังกช, เรื่องเดียวกัน, หน้า 15 - 16.

ค่านิยม²⁴ (Value) หมายถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความรู้สึกผิดชอบชั่วดี
อันเป็นเครื่องควบคุมคุณธรรม

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 และ 6/5 ปีการศึกษา 2519
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) จำนวน 30 คู่ เป็นชาย 16 คู่
หญิง 14 คู่ รวม 60 คน

สัมฤทธิผล หมายถึงคะแนนวิชาการที่นักเรียนได้รับหลังจากการเรียนบทเรียน
จบแล้ว

003399

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁴ ชวน ชาวหนู, เรื่องเดียวกัน, หน้า 13 - 14.